

siasm och en outtröttlig energi för att övervinna alla hinder — främst liknöjdheten för kyrkomusikaliska forskningar — som möter ett arbete av detta slag. Det är icke heller första gången kyrkoherde Adell ådagalagt dessa egenskaper i sitt omfattande arbete för den svenska kyrkans liturgiska och musikaliska kultur.

Knut Peters.

Något om Växjö domkyrkas orglar.

Den först omtalade orgeln byggdes på 1570-talet av en dansk präst vid namn Jörgen Jönsson från staden Vä. Dispositionen har tyvärr ej kunnat återfinnas.

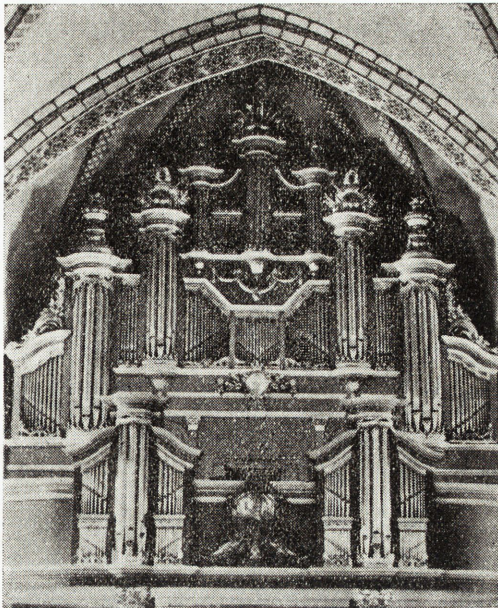
Nästa orgel byggdes 1688—1691 av Hans Heinrich Cahman. Denna var känd som en av de främsta i landet och hade följande disposition:

Manual:	Ryggpositiv:	Pedal:
Borduna 16	Gedackt 8	Untersatz 16
Principal 8	Salisional 8	Principal 8
Quintadena 8	Principal 4	Gedackt 8
Oktava 4	Gedackt 4	Oktava 4
Quinta $2\frac{2}{3}$	Gemshorn 2	Oktava 2
Oktava 2	Quinta $1\frac{1}{3}$	Mixtur 4 fach
Decima $1\frac{3}{5}$ (?)	Sesquialtera	Basun 16
Mixtur 4 fach	Krumhorn 8	Trumpet 8
Scharf		Cornetrin
Trumpet 8		

Dessutom Cymbelstjärna, Calcantklocka och tremulant samt »fogelstämma mitt i verket.»

Detta verk brann ner tillsammans med kyrkan 1740..

Vid domkyrkans återuppbyggande inlämnades åtskilliga projekt av flera den tidens skickligaste orgelbyggare.. Bl. a. av Jonas Gren, Carl Wählström, Joh. Everhard och Joh. Wistenius. Den sistnämnde skrev till och med kontrakt, men av någon anledning blev arbetet aldrig utfört. Domkyrkan var utan orgel ända till 1775, då Lars Wahlberg kontrakterade med domkyrkan och började bygga. Han avled emellertid innan han fick fullborda verket (troligen i jan. 1777). Detta gjorde i stället Olof Schwan, som övertog arbetet och fullbordade det efter Wahlbergs ritningar 1777—1779. Pipverket var helt igenom Schwans. Således är den nuvarande fasadens pipor Schwans arbete. Verket avsynades av direktor

Orgeln i Växjö domkyrka.

musices i Linköping, Joh. Miklin, som gav det mycket starka lovord. Orgeln hade följande disposition:

Manual:	Öververk:	Pedal:
Quintadena 16	Gedackt 8	Untersatz 16
Principal 8 (fasad)	Quintadena 8	Principal 8
Flagflöjt 8	Principal 8 (fasad)	Gedackt 8
Viola di Gamba 8	Korrflöjt 4!	Quinta 6
Oktava 4	Quinta 3	Öktava 4
Spetsflöjt 4	Öktava 2	Quinta 3
Rörflöjt 4	Scharf 3 chor	Blockflöjt 1
Flute Traversiere 4	Trumpet 8	Scharf 3 chor
Oktava 2	Trumpet 4 bas	Basun 16
Scharf 3 chor	Vox Humana 8 dis-	Trumpet 8
Trumpet 16	cant	Trumpet 4
Trumpet 8	Tremulant	

Schwans orgelverk restaurerades 1863 av orgelbyggaren Fr. Andersson. Det blev en allmän översyn av bälgar och mekanik, varjämte en del gamla stämmor togs bort och andra sattes i stället. Verket fick nu följande utseende:

Manual:	Öververk:	Pedal:
Borduna 16	Principal 8	Untersatz 16
Principal 8 (fasad)	Salicional 8	Quinta 12
Gamba 8	Principal 4 (fasad)	Principal 8 (fasad)
Flute Harmonique 8	Korrslöjt 4	Gedackt 8
Oktava 4	Flute Oktaviante 4	Oktava 4
Spetsflöjt 4	Flauto di Pan 2	Täckflöjt 4
Rörflöjt 4	Scharf 3 chor	Basun 16
Quinta 3	Trumpet 8	Trumpet 8
Oktava 2	Fagott 8	Trumpet 4
Scharf 3 chor	Svällare 16' koppel i öververk på manual	
Trumpet 16		
Trumpet 8		

* 1885 ansågs denna orgel ha tjänat ut och en ny byggdes av orgelbyggaren Lund i Stockholm. Den gamla fasaden bibehölls emellertid men blev dock stum. Det gamla verket såldes till Slätthögs kyrka, där det f. ö. restaurerades 1937 och gör god tjänst ännu. Lunds verk hade denna disposition:

Manual I	Manual II	Pedal:
Borduna 16	Krumhorn 8	Violon 16
Principal 8	Rörflöjt 8	Subbas 16
Gamba 8	Violin 8	Quinta 10 ² / ₃
Basetthorn 8	Fugara 4	Violoncell 8
Borduna 8	Ekoflöjt 4	Oktava 4
Fl. Harmonique 8	Piccolo Harmonique 2	Basun 16
Oktava 4		Trumpet 8
Fl. Oktaviante 4	Euphon 8	
Oktava 2		
Cornett 3 chor		
Trumpet 16		
Trumpet 8		

Denna orgel utvidgades 1927 av orgelbyggaren E. Wirell, som byggde till följande stämmor: I manual Dolce 8, i manual II Lieblich Gedackt 16, Eolin 8 och Voix Celeste 8 samt en transmission till pedalen av Liebl. Ged. 16.

Den nuvarande orgeln, som invigdes 1:sta Sönd. i Advent 1940, är byggd av Marcussen och Söhn, Aabenraa. Om detta bygge må särskilt anmärkas att den gamla Schwanska fasaden åter blivit ljudande samt att ryggpositiv anlagts. Verket är uppställt på slejflådor och trakturen är elektrisk. Dispositionen är följande: (gamalt pipmaterial utmärkt med *)

Huvudverk: (man. II)	Ryggpositiv: (man. I)	Öververk: (man. III) (svällverk)
Gedacktpommer 16*	Principal 8 (fasad)	Principal 8*
Principal 8 (fasad)*	Gedackt 8	Rörflöjt 8*
Salicional 8	Quintadena 8	Salicet 8*
Borduna 8*	Öktava 4	Voix Celeste 8*
Oktava 4*	Koppelflöjt 4	Oktava 4*
Rörflöjt 4	Gemshorn 2	Flüte Oktaviante 4*
Quinta $2\frac{2}{3}$	Nasat $1\frac{1}{3}$	Spetsquint $2\frac{2}{3}$
Öktava 2*	Sesquialtera 2 chor	Piccolo 2*
Waldflöjt 2	Scharf 3 chor	Ters $1\frac{3}{5}$
Mixtur 5—7 chor	Dulcian 16	Oktava 1
Cornett 3 chor*	Krumhorn 8	Mixtur 5 chor
Trumpet 8	Tremulant	Cymbel 3 chor
		Fagott 16
		Trumpet 8*
		Regal 8
		Skalmeja 4
		Tremulant
Pedal:		
Principal 16		
Subbas 16*		
Quinta $10\frac{2}{3}$ *	Koppel: Unison-H+R, H+S, R+S	
Öktava 8 (fasad)*	Pedal-P+H, P+R, P+S	
Gedackt 8	2 fria kombinationer (därav en delad)	
Oktava 4*	Tutti	
Nachthorn 2	Rörverk av (fritt inställbar)	
Mixtur 6 chor	16' av	
Basun 16*	Registersvällare	
Trumpet 8*	Svällare för Öververket	
Trumpet 4	Spelbordet är inbyggt i fasadens mitt.	
Cornet 2		G. Arnér.

Recensioner.

Dominicus Johner: Wort und Ton im Choral. Ein Beitrag zur Ästhetik des gregorianischen Gesanges. Leipzig, Breitkopf & Härtel, 1940. Pris RM. 14:—.

Då Johner kallat sin välkända lärobok i gregoriansk sång »koral-skola», ligger det nära till hands att karakterisera hans nya stora arbete i gregorianik som »fortsättningsko-

la». Det är det i det förra arbetet mera flyktigt berörda kapitlet om textens och melodins inbördes förhållande som här upptagits till en synnerligen uttömmande behandling. I en inledande avdelning redogöres för den gregorianska sångens texter och en del allmänna principer för den gregorianska melodibildningen samt vissa elementära förhållanden mellan text och ton. Därefter ägnas bokens huvuddel